

NADER ONDERZOEK BUIZERD, RANSUIL EN BOOMVALK

PHILEAS FOGGSTRAAT 45 EMMEN

ATKB | voor natuur en leefomgeving

NADER ONDERZOEK BUIZERD, RANSUIL EN BOOMVALK

PHILEAS FOGGSTRAAT 45 EMMEN

Kenmerk:	20230772
Status rapport:	Definitief
Versie:	1
Datum:	26 juni 2023
Auteur:	[redacted]
Kwaliteitscontrole:	
Projectleider:	
Opdrachtgever:	Ekwadraat BV Postbus 827 8901 BP Leeuwarden
Contactpersoon	[redacted]

Dit rapport is digitaal gegenereerd en derhalve niet voorzien van een handtekening. De inhoud van de rapportage is aantoonbaar gecontroleerd en vrijgegeven.

©ATKB voor natuur en leefomgeving. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding.
Foto's: ATKB

ATKB ASSEN
STATIONSSTRAAT 29C
9401 KW ASSEN

ATKB MIDDELHARNIS
PRINS BERNHARDLAAN 147
3241 TA MIDDELHARNIS

ATKB WAARDENBURG
KOEWEISTRAAT 7
4181 CD WAARDENBURG

ATKB WAGENINGEN
SPORTSTRAAT 42
6707 GH WAGENINGEN

ATKB ZOETERMEER
LOUIS BRAILLELAAN 100
2719 EK ZOETERMEER

KVK 27 1 771 40
BTW NL 8076 36 757B01
IBAN NL53 RABO 0160177529

TEL. 088 11 53 200 | INFO@AT-KB.NL | AT-KB.NL

ATKB | voor natuur en leefomgeving

INHOUD

1 Inleiding 1

1.1 Aanleiding en doel 1
1.2 Wettelijk kader 1
1.3 Leeswijzer 2

2 Beschrijving project 3

2.1 Ligging plangebied 3
2.2 Beschrijving van het plangebied 3
2.3 Beschrijving van de ingreep 5

3 Onderzoeksmethode 6

3.1 Verkennend onderzoek 6
3.2 Nader onderzoek roofvogels 6
3.3 Omgevingscheck 7

4 Resultaten 8

4.1 Nestlocatie 1 8
4.2 Nestlocatie 2 8
4.3 Nestlocatie 3 9
4.4 Nestlocatie 4 9
4.5 Nestlocatie 5 9
4.6 Nestlocatie 6 9
4.7 Overige broedvogels 9

5 Effecten en vervolg 11

5.1 Effecten buizerd 11
5.2 Effecten overige soorten 14
5.3 Vervolg 14

6 Literatuur 15

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

Ekwadraat heeft voor het bouwen van een vergistingsinstallatie aan de Phileas Foggstraat 45 in Emmen quickscan laten uitvoeren door Staring Advies en een second opinion door ATKB. Eén van de conclusies van deze onderzoeken is dat nabij het plangebied nesten aanwezig zijn die van de buizerd, boomvalk of ransuil kunnen zijn. Nesten van deze soorten genieten een jaarronde bescherming en het is niet uitgesloten dat deze nesten worden verstoord door de aanleg en de aanwezigheid van de vergistingsinstallatie. Om de aanwezigheid van deze soorten vast te kunnen stellen of uit te kunnen sluiten is een soortgericht onderzoek naar roofvogels en uilen uitgevoerd.

Dit rapport doet verslag van het nader onderzoek. Het rapport geeft antwoord op de volgende vragen;

- Zijn er nesten van buizerd, boomvalk en ransuil in het plangebied aanwezig?
- Is er door het voornemen kans op overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming?
- Zijn er aan de hand van dit onderzoek vervolgstappen, zoals een ontheffingsaanvraag en mitigerende en compenserende maatregelen aan de orde?

Voor de grote bosmuis, marterachtigen en de poelkikker is besloten dat er vanuit kan worden gegaan dat deze aanwezig zijn in het gebied. Dit bleek uit bronnenonderzoek en de aanwezigheid van een bunzingschedel. Hierdoor is voor deze soorten geen nader onderzoek opgezet. Voor roofvogels was dit wel benodigd, omdat aanwezigheid mogelijk kon worden uitgesloten met een nader onderzoek.

1.2 WETTELIJK KADER

Per 1 januari 2017 zijn de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet opgegaan in één nieuwe wet: de Wet natuurbescherming (Wnb). Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming betreft het onderdeel soorten, voorheen de Flora- en faunawet.

In de Wet natuurbescherming worden drie beschermingsregimes onderscheiden:
1. Vogelrichtlijnsoorten (artikel 3.1 - 3.4)
2. Habitatrichtlijnsoorten en soorten genoemd in de Verdragen van Bern en Bonn (artikel 3.5 - 3.9)
3. Andere soorten (artikel 3.10 - 3.11; bijlage onderdeel A en B)

Onder de Flora- en faunawet is een lijst met ‘jaarrond beschermde nesten’ opgesteld, die ook onder de Wnb geldig is. Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en fauna-wet, de zorgplicht (artikel 1.11) voor alle in het wild levende dieren.

Voor dit project is de provincie Drenthe het bevoegd gezag voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en voor het verlenen van een eventuele ontheffing.

1.3 LEESWIJZER

Dit rapport is opgedeeld in verschillende hoofdstukken. Allereerst wordt er een beschrijving gegeven van het plangebied en de geplande werkzaamheden (hoofdstuk 2). Daarna zal de methode van het onderzoek besproken worden (hoofdstuk 3), gevolgd door de resultaten van het onderzoek (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5 staan de conclusies samengevat en wordt geadviseerd over de benodigde vervolgstappen voor roofvogels.

2 BESCHRIJVING PROJECT

2.1 LIGGING PLANGEBIED

Het plangebied betreft het terrein van de voormalige gaszuiveringsinstallatie van Shell gelegen aan de Phileas Foggstraat 45 op industrieterrein Bergermeer IV in Emmen (figuur 1). De installatie is afgebroken en het terrein ligt nu braak.

Figuur 1 *Ligging van het plangebied, globaal aangegeven met een rood kader. Met het gele kader is het globale onderzoeksgebied weergegeven (bron kaartmateriaal: PDOK services).*

2.2 BESCHRIJVING VAN HET PLANGEBIED

Het plangebied betreft een braakliggend terrein omsloten op een industrieterrein. Het centrale deel van het gebied is ingezaaid om verstuiving van het zand zoveel mogelijk te voorkomen. Hier is inmiddels een spaarzame vegetatie aanwezig. Langs de noordkant en de oostkant van het terrein is een vrij brede bosstrook aanwezig met middeloude loofbomen, zoals zomereik, gewone es, Spaanse aak en grauwe abeel. Bij de opgang van het terrein en in de oostelijke hoek is sprake van enige struweelvorming met een begroeiing van braam en meidoorn. Onderstaande foto's geven een impressie van het plangebied in het voorjaar van 2023.

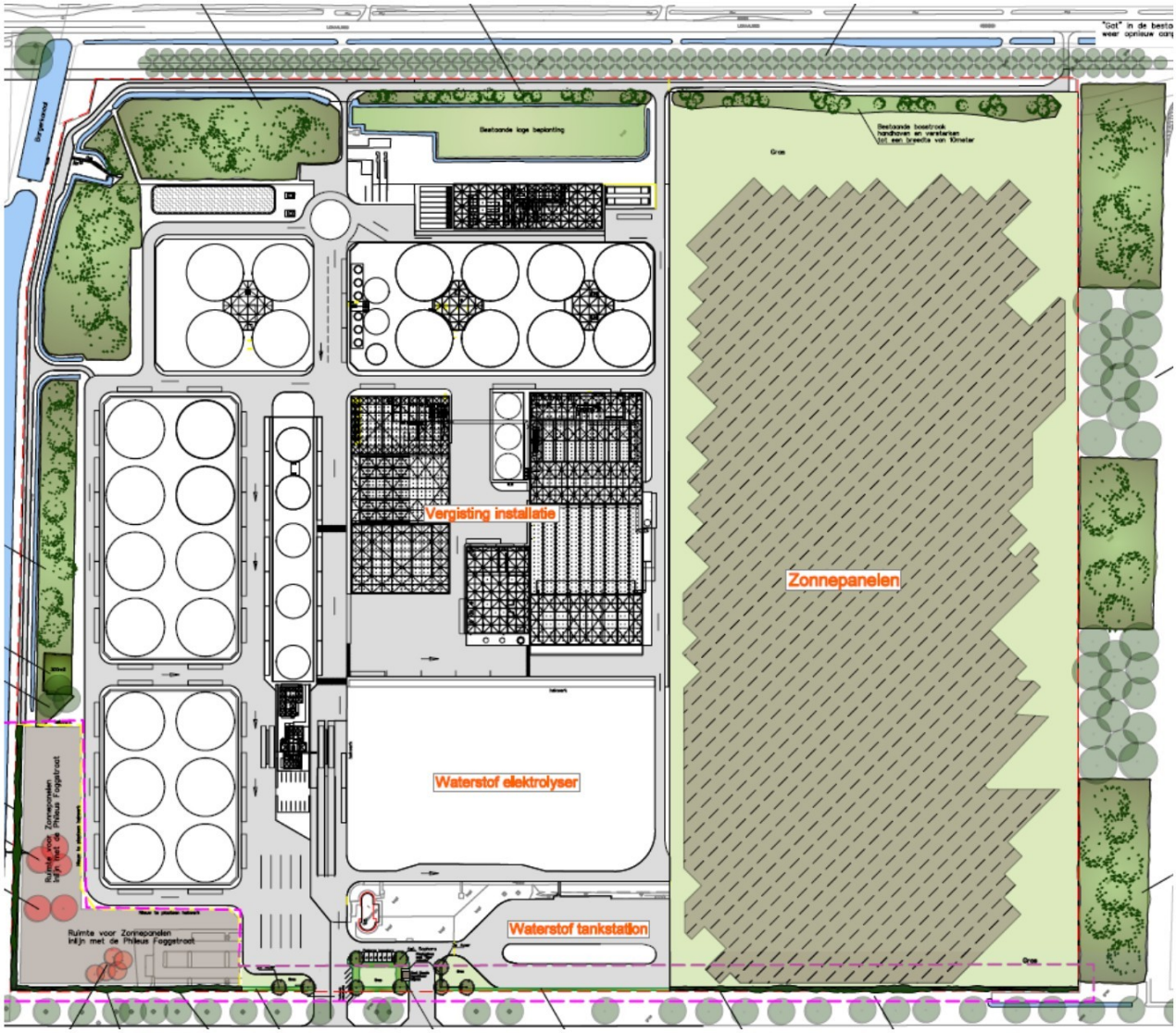
Foto 1 *Impressie van het braakliggende terrein op 25 april 2023.*

Foto 2 *Zicht op de bosstrook aan de oostzijde van het plangebied op 25 april 2023.*

2.3 BESCHRIJVING VAN DE INGREEP

Op het terrein wordt een vergistingsinstallatie opgebouwd en in gebruik genomen. De bosstrook aan de randen van het plangebied blijven aanwezig en worden zo mogelijk met extra aanplant versterkt. Een ontwerptekening van de nieuwe inrichting is weergegeven in figuur 2.

Figuur 2 *De nieuwe situatie met vergistingsinstallatie (bron: Reuvers, Buro voor Groene Ruimtes, 2022)*

3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 VERKENNEND ONDERZOEK

Quickscan
Een verkennend onderzoek in het plangebied is uitgevoerd op 14 februari 2023 door Staring Advies. Een ecoloog van Staring Advies heeft het plangebied bezocht en heeft een potentieboordeling gemaakt van het terrein voor beschermde flora en fauna. Tijdens deze potentiebeoordeling zijn in de bosranden aan de oost- en noordzijde enkele grotere nesten aangetroffen die mogelijk worden gebruikt door roofvogels (figuur 1). Nesten die door roofvogels worden gebruikt genieten een jaarronde bescherming. Eén van de conclusies van het verkennend onderzoek was dat er een vervolgonderzoek naar roofvogels (zoals boomvalk, buizerd, havik en sperwer) moet worden uitgevoerd. Daarnaast wordt het terrein geschikt bevonden als overwinteringshabitat voor poelkikkers en (dag) verblijfplaatsen van marterachtigen.

Second opinion
ATKB is door Ekwadraat BV gevraagd voor een second opinion wat betreft de conclusies van de quickscan. Hiervoor is op 31 maart 2023 een veldbezoek uitgevoerd in het plangebied. De second opinion onderschrijft de conclusies van het onderzoek van Staring Advies, waarbij aanvullend op het onderzoek van Staring Advies het terrein ook als geschikt leefgebied wordt beoordeeld voor de grote bosmuis.

Figuur 3 *Locaties van de grotere nesten die tijdens de quickscan van Staring Advies en ATKB zijn vastgesteld. De nesten zijn genummerd van 1 t/m 6. Deze nummers corresponderen met de nummers die worden gebruikt in de resultaten. Het grootste nest is gemarkeerd met een rode cirkel.*

3.2 NADER ONDERZOEK ROOFVOGELS

In het voorjaar van 2023 is een vervolgonderzoek uitgevoerd naar het gebruik van de nesten die tijdens de veldverkenning op 14 februari 2023 zijn aangetroffen. Het vervolgonderzoek is uitgevoerd door middel van drie veldbezoeken in de periode van april tot half juni. De nesten zijn rond half april onderzocht om te kijken of ze bezet zijn. Rond deze tijd zijn de meeste nesten al bezet en is er nog weinig blad aan de bomen

wat het onderzoek vergemakkelijkt. Om geen late legsels te missen is een tweede bezoek halverwege mei afgelegd. Het derde bezoek vond plaats in de tweede helft van juni. Bij dit laatste bezoek zijn er mogelijk al grote jongen die gevoerd moeten worden waardoor de volwassen buizerds intensief moeten jagen in hun territorium. Er is met name tijdens het tweede en derde bezoek gelet op de aanwezigheid van jongen en het jachtgedrag van de vogels.

Detail van de veldbezoeken zijn weergegeven in tabel 1. Tijdens de veldbezoeken zijn de nesten die tijdens het verkennend onderzoek zijn vastgesteld onderzocht op het gebruik door vogels. Tijdens de veldbezoeken is gebruik gemaakt van een verrekijker (8x40). De nestbomen zijn niet beklommen. Daarom is geen informatie over broedsucces bepaald.

Tabel 1 *Detail van de veldbezoeken voor het nader onderzoek naar roofvogels.*

Bezoek	Datum	Begin	Eind	Weersomstandigheden
1	25 april 2023	9:30	11:30	Half bewolkt, 6°C, wind NW2
2	24 mei 2023	7:51	10:40	Licht bewolkt, 15°C, wind NO1
3	14 juni 2023	8:21	11:15	Onbewolkt, 24°C, wind NO2

3.3 OMGEVINGSCHECK

De omgevingscheck is uitgevoerd tijdens het tweede veldbezoek op 24 mei 2023. Tijdens de omgevingscheck is de omgeving van het plangebied beoordeeld op potentieel alternatief leefgebied voor vogels met jaarrond beschermde nesten die in het plangebied aanwezig zijn. Het gaat daarbij vooral om bosjes, bosstroken en andere terreinen met veel oudere boombeplanting, die voldoende nestgelegenheid bieden aan soorten die ook in het plangebied aanwezig zijn. Ook is gelet op andere, grote nesten in de omgeving die mogelijk als basis voor een buizerdnest kunnen dienen.

4 RESULTATEN

Hieronder worden de resultaten per nestlocatie behandeld. Voor de nummering, zie figuur 2. In § 4.7 worden overige broedvogels die tijdens de drie veldbezoeken zijn waargenomen behandeld. In deze paragraaf wordt uitsluitend ingegaan op enkele bijzondere of opmerkelijke soorten die zijn waargenomen. Er is geen complete broedvogelinventarisatie uitgevoerd.

4.1 NESTLOCATIE 1

Op het nest broedt een zwarte kraai. Het nest bevindt zich in een gewone es (foto 3).

Foto 3 *Bewoond nest zwarte kraai op nestlocatie 1.*

4.2 NESTLOCATIE 2

Nestlocatie 2 is in gebruik door een buizerdpaartje. Het nest bevindt zich aan de achterzijde van de bosstrook tegen de N862, maar wel binnen de omheining (rode cirkel in figuur 2) in een Spaanse aak. Tijdens de eerste ronde vloog bij aankomst een exemplaar van het nest af. Na het verschijnen van het blad werd het zicht op het nest vrijwel volledig onttrokken. Tijdens het tweede veldbezoek was de buizerd wederom op het nest aanwezig en vloog af bij het naderen ervan. Tijdens het derde veldbezoek was geen

activiteit meer rondom de nestlocatie. Wel was er beperkt dons aanwezig op de nestrand. Dit duidt erop dat er waarschijnlijk wel een broedpoging is ondernomen. Er zijn geen jongen waargenomen. Wel vloog het paartje nog rond boven het plangebied in de laatste ronde van juni.

4.3 NESTLOCATIE 3

Op nestlocatie 3 broedt een zwarte kraai in een esdoorn.

4.4 NESTLOCATIE 4

Een paartje nijlgans bewoond nest 4. Het nest bevindt zich in een esdoorn. Tijdens het eerste en tweede veldbezoek werd er druk gealarmeerd bij benadering van het nest. Tijdens het derde veldbezoek was er flink wat dons op de nestrand aanwezig. Hieruit valt op te maken dat het paartje nijlgans het nest waarschijnlijk succesvol heeft gebruikt. Omdat nijlganzen nestvlieders zijn, zijn de jongen niet waargenomen in het nest. Nijlganzen zijn zeer territoriaal en kunnen erg agressief zijn tegenover soortgenoten, maar ook andere vogels in de buurt.

4.5 NESTLOCATIE 5

Tijdens het eerste veldbezoek vloog een zwarte kraai af van het nest. Het nest bevindt zich in een esdoorn. Tijdens het tweede en derde bezoek is geen activiteit meer gezien bij dit nest. Het legsel is waarschijnlijk mislukt.

4.6 NESTLOCATIE 6

Het nest op deze locatie was uit elkaar gevallen en hooguit geschikt als nest voor een houtduif. Tijdens het tweede en derde veldbezoek is het nest in het geheel niet meer teruggevonden. Het nest is ongeschikt voor soorten met jaarrond beschermde nesten.

4.7 OVERIGE BROEDVOGELS

Tijdens de drie veldbezoeken die in het terrein zijn gebracht is nog een aantal bijzondere of opmerkelijke soorten aangetroffen die in het gebied aanwezig zijn. De kleine plevier is tijdens alle drie de ronden waargenomen. In het laatste veldbezoek is een nestje aangetroffen in het noordoostelijke deel van het plangebied. Er zijn drie territoria van de kleine plevier op het terrein aanwezig. Met de spaarzame vegetatie met veel open zand is een optimaal leefgebied ontstaan voor de kleine plevier.

Op locaties met veel struweel (bij entree van het plangebied en achterin) zijn op enkele locaties spotvogels aangetroffen. Dit is een soort die vooral op boerenerven en langs bosranden kan worden aangetroffen. De soort is opgenomen op de Rode lijst (gevoelig).

Foto 4 *Nest kleine plevier met 4 eieren.*

5 EFFECTEN EN VERVOLG

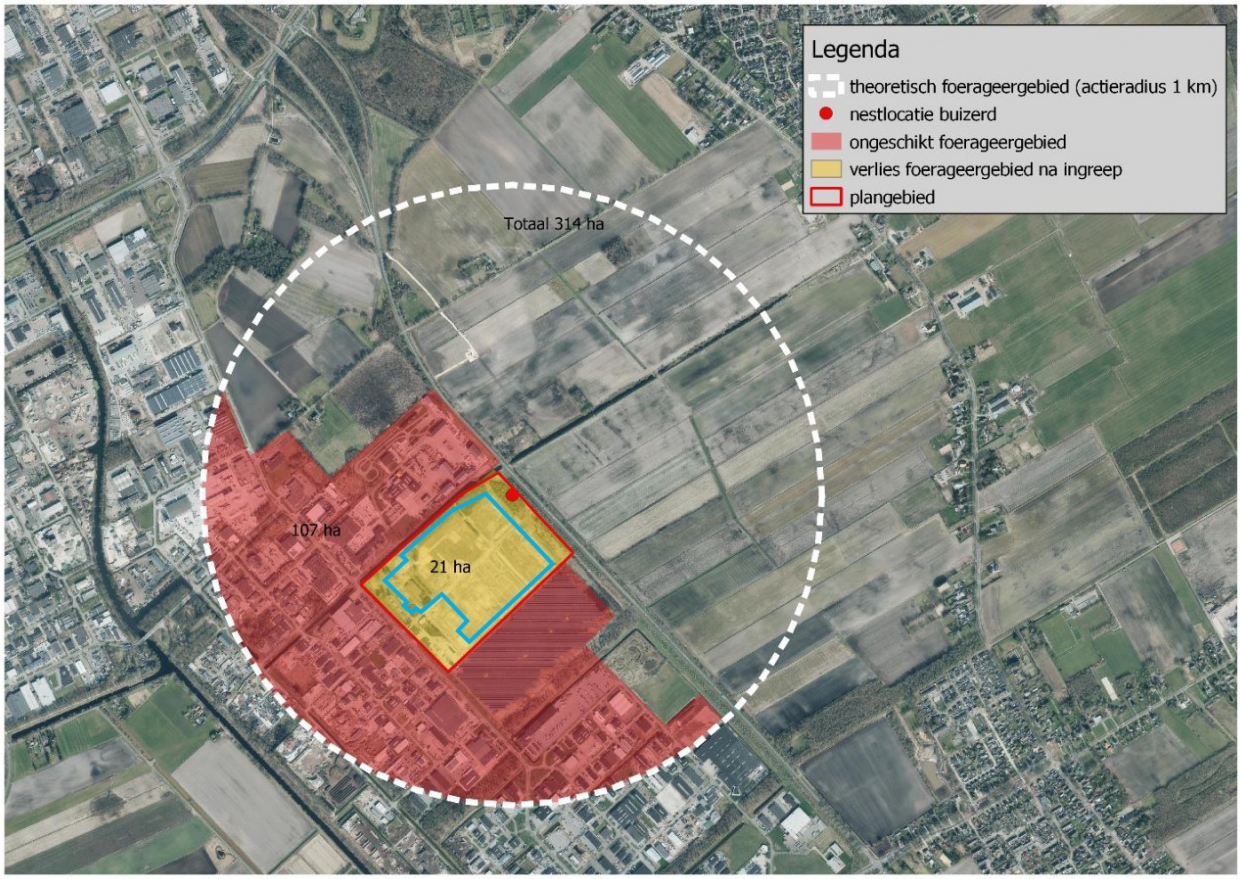
Van de broedvogels die tijdens het nader onderzoek zijn vastgesteld genieten nesten van de buizerd een jaarronde bescherming. De buizerd gebruikt zijn nest vaak enkele jaren achter elkaar en is nauwelijks in staat om een nieuw nest te bouwen. Werkzaamheden en activiteiten die leiden tot het verlies van de nestplaatsfunctie zijn ontheffingsplichtig. De overige vastgestelde soorten (zwarte kraai en nijlgans) vallen onder het beschermingsregime van de overige broedvogels. Dat betekent dat het verboden is om opzettelijk in gebruik zijnde nesten te vernielen, te beschadigen of weg te nemen, maar dat het (opzettelijk) storen van deze vogels mag, mits dat geen wezenlijke invloed heeft op de staat van instandhouding van de soort. Nesten van andere vogels kunnen worden overgenomen door de buizerd, waardoor deze op termijn ook een jaarronde bescherming zouden kunnen krijgen. De effecten en vervolgstappen worden hieronder nader uiteengezet.

5.1 EFFECTEN BUIZERD

Effecten van de bouw en het gebruik van de vergistingsinstallatie op het gebruik van het buizerdnest zijn niet uitgesloten. Effecten bestaan enerzijds uit een toenemende verstoring tijdens de bouwfase en het in gebruik zijn van de installatie en anderzijds uit een afname van het foerageergebied van de buizerd nadat de vergistingsinstallatie in gebruik wordt genomen. Beide factoren worden hieronder beschreven.

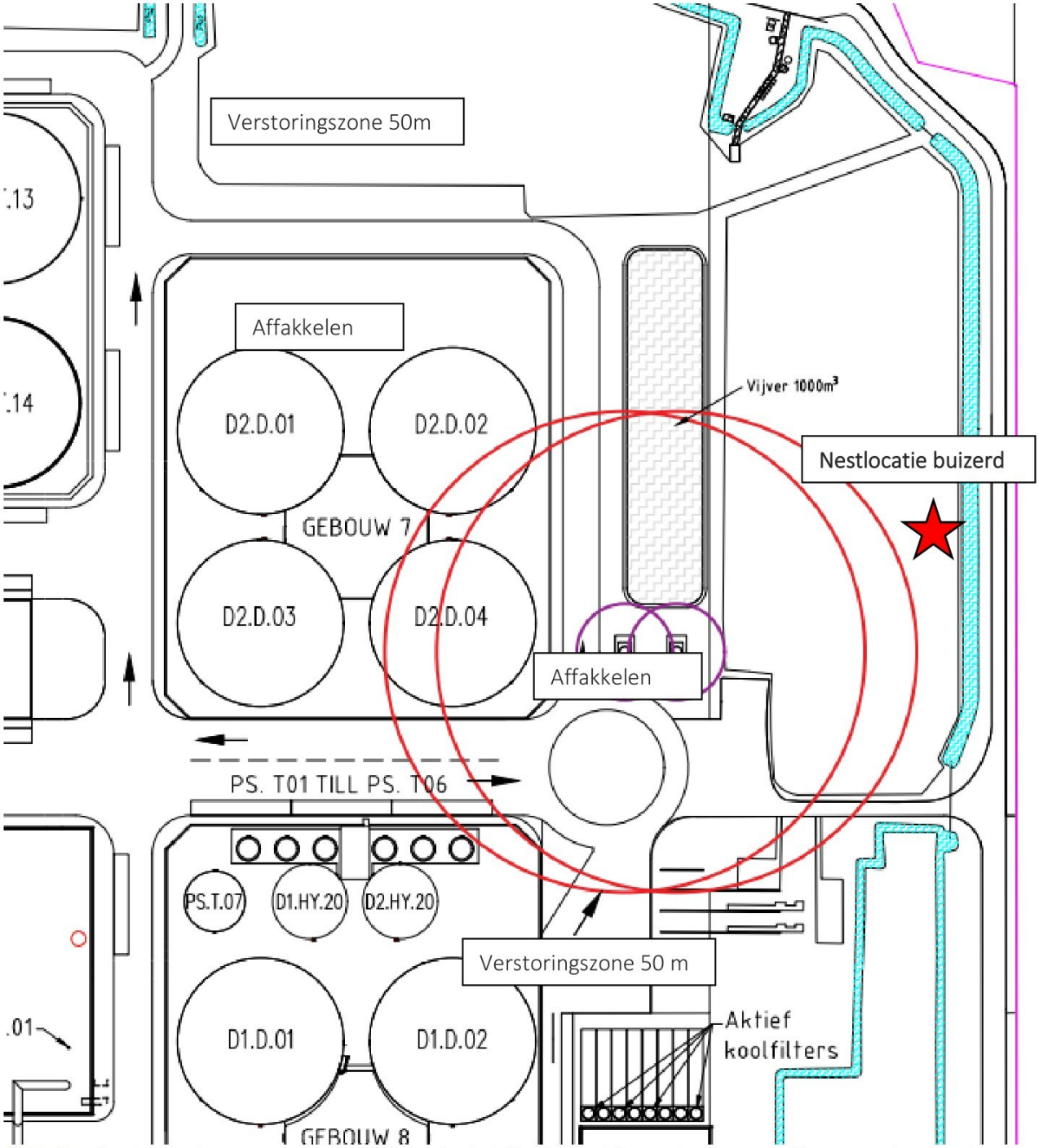
Bouwfase
De bosstrook met het nest blijft gehandhaafd, waardoor de huidige nestlocatie in potentie beschikbaar blijft voor de buizerd. Eventuele effecten tijdens de bouwfase zijn uitsluitend aan de orde door verstorende werkzaamheden in de nabijheid van het buizerdnest. Er zijn in dit stadium geen harde conclusies te trekken over de effecten over de bouwwerkzaamheden. Individuele verschillen tussen buizerds hebben als gevolg dat niet alle buizerd even gevoelig zijn voor verstoring. In het kennisdocument van de buizerd (BIJ12, 2017) wordt een verstoringsafstand van een broedende buizerd van 75 meter aangehouden voor de meeste activiteiten die onder ruimtelijke inrichting of ontwikkeling vallen. Voor werkzaamheden buiten deze 75 meter wordt aangenomen dat effecten niet aan de orde zijn. Vrachtverkeer (150-250 per bewegingen dag) liggen voor het grootste deel buiten de afstand van 75 meter. Voor werkzaamheden binnen de 75 meter zijn vervolgstappen noodzakelijk (zie ook § 5.3).

Gebruiksfase
Het plangebied maakt deel uit van het voedselterritorium van de buizerd. Na inrichting van het terrein verdwijnt het plangebied als potentieel foerageergebied. In figuur 4 is een theoretische visualisatie gemaakt van deze veranderingen in het functionele leefgebied van de buizerd. Bij een actieradius van 1 kilometer bestaat het leefgebied van de buizerd in het plangebied uit in theorie 314 hectare. Van deze 314 hectare valt in de huidige situatie 107 hectare (34% van het totaal) af, omdat dit industrieterrein betreft. Dat betekent dat voor de ingreep 207 hectare leefgebied geschikt is om te foerageren. Na de inrichting van het terrein neemt het potentieel foerageergebied verder af met 21 hectare (7% van het totaal). Deze afname zal naar verwachting niet leiden tot het verdwijnen van de buizerd uit het plangebied. Vooral aan de oostzijde en noordzijde van het leefgebied is alternatief foerageergebied aanwezig dat tegen het huidige leefgebied aanligt en dat na de inrichting van het terrein voldoende foerageergebied overblijft.

Figuur 4 *Theoretische benadering van het leefgebied van de buizerd in het plangebied. Er is uitgegaan van een actieradius van 1 kilometer. De rood gekleurde delen zijn ongeschikt als foerageergebied. Het geel gekleurde deel is nu nog onderdeel van het foerageergebied, maar deels (niet geheel omdat het rode kader versimpeld het plangebied weergeeft, het blauwe kader geeft de locatie van de vergistingsinstallatie weer) verdwijnt nadat de vergistingsinstallatie is gebouwd.*

Voor bestendig gebruik hanteert het kennisdocument (BIJ12, 2017) een verstoringsafstand van 50 meter van de activiteit tot een broedende vogel. Na inrichting vinden geen activiteiten plaats binnen 50 meter afstand van het nest. Het maximaal maandelijks affakkelen gebeurt op afstanden van meer dan 50 meter (circa 70-100 meter, zie figuur 5) en zou dus geen effect moeten hebben op het broedsucces van de buizerd, mede ook omdat het vuur van de fakkels wordt afgeschermd. Het nest bevindt zich aan de buitenzijde van de bosstrook en is tijdens het broedseizoen door de aanwezigheid van bladgroen volledig onttrokken aan het zicht.

Figuur 5 *De vier locaties waar max. maandelijks wordt afgefakkeld, inclusief verstoringszone van 50 meter rondom deze locaties. Het nest van de buizerd is aangegeven met een rode ster (bron: Engie, Zwolle).*

5.2 EFFECTEN OVERIGE SOORTEN

Effecten van de bouw en het gebruik van de vergistingsinstallatie op de overige broedende vogels op het terrein kunnen niet worden uitgesloten. Ons advies is om ook voor deze soorten een ecologisch werkprotocol op te stellen met maatregelen om schade aan broedvogels te voorkomen. Waarschijnlijk is ook ecologische begeleiding tijdens de bouwfase nodig om mogelijke knelpunten vroegtijdig te signaleren en eventuele maatregelen te nemen om vestiging van broedvogels in het werkterrein te voorkomen. waarbij ecologische begeleiding tijdens de werkzaamheden Effecten zijn vooral aan de orde in het broedseizoen op het moment dat vogels zich in het terrein vestigen en aan het broeden zijn. Het broedseizoen omvat globaal de periode van 1 maart tot 15 juli. De werkzaamheden kunnen als gevolg hebben dat nesten worden verlaten en daardoor legsels mislukken. De gevolgen hierop zijn vooral aan de orde als werkzaamheden in de vestigingsperiode worden opgestart. Voor verstoringsgevoelige soorten en soorten die dicht bij de werklocatie aanwezig zijn, is het risico hierop het grootst. Er is door de werkzaamheden geen wezenlijke invloed heeft op de staat van instandhouding van de aangetroffen soorten.

Zolang de nesten niet uitwaaien blijven deze beschikbaar voor zwarte kraai, nijlgans en andere soorten.

5.3 VERVOLG

Vervolgstappen zijn noodzakelijk voor de buizerd. Het nest van deze soort is jaarrond beschermd en een deel van de werkzaamheden in de bouwfase worden uitgevoerd binnen de verstoringsafstand van 75 meter. Voor werkzaamheden binnen de verstoringsafstand moeten maatregelen worden getroffen om effecten te voorkomen. Maatregelen zijn onder meer het werken buiten het broedseizoen, fasering van de werkzaamheden, of het afschermen van het werkgebied. Ons advies is om voor de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol op te stellen om deze zorgvuldig uit te kunnen voeren.

Door het nemen van de maatregelen zoals omschreven in het ecologisch werkprotocol, kan worden voorkomen dat het nest ongeschikt raakt. Hierdoor is het aanvragen van een ontheffing voor de buizerd niet nodig. Dit is ook benoemd tijdens een vooroverleg met het Bevoegd Gezag (provincie Drenthe, Barend Huisman) op 12 juni 2023.

Het kan wel zijn dat de buizerd in 2024 een ander nest verkiest die wel binnen de verstoringszone valt. Als dit het geval is, is mogelijk wel ontheffing nodig.

6 LITERATUUR

- ATKB, 2023. Memo North Star Emmen. ATKB-project 20230561
- BIJ12, 2017. Kennisdocument Buizerd Buteo buteo. Versie 1.0, juli 2017. Publicatienummer BIJ12-2017-002. BIJ12, Utrecht.
- Top R., & S.S.J. Wamelink, 2023. Quickscan natuurtoets vergistingsintallatie North Star in Emmen. Rapportnummer 2559. Staring Advies, Hoog-Keppel.

ATKB | voor natuur en leefomgeving